

8. Поливана Т. Приєднання до Енергетичного співтовариства: чи стануть поставки газу в Україну надійнішими? / Т. Поливана ; МЦДП // Європейське майбутнє – Україні. – К. : б/в, 2009. – С. 1–6.
9. Розенбергер К. Політика України в галузі енергетики : KAS Policy Paper 18 [Електронний ресурс] / К. Розенбергер ; пер. з нім. Ю. Сильвестрова. – KAS, 2012. – 28 с. – Режим доступу : http://www.kas.de/wf/doc/kas_33444-1522-13-30.pdf?130206104926.
10. Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC [Електронний ресурс] / [European Parliament and Council of the EEC]. – Режим доступу : <http://faolex.fao.org/docs/pdf/eur88009.pdf>.

Чернега О. Б.

Ишков С. В.

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

ИННОВАЦИОННАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

Резюме

Исследованы современные тенденции развития энергетической политики Украины. Определены направления совершенствования энергетической политики Украины в контексте евроинтеграции. Предложены пути использования возможностей инновационной трансформации энергетической политики Украины в условиях ее членства Энергетическом сообществе.

Ключевые слова: энергетическая политика, энергоэффективность, возобновляемые энергоресурсы, Энергетическое сообщество, инновационная трансформация, евроинтеграция.

Chernega O. B.

Ishkov S. V.

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky

INNOVATIVE TRANSFORMATION OF THE UKRAINIAN ENERGY POLICY IN TERMS OF EU INTEGRATION

Summary

In the article there have been researched modern tendencies in Ukrainian energy policy. The authors have determined the vectors of improving Ukrainian energy policy in terms of EU integration. There have been suggested some ways of using the opportunities based on Ukraine's membership in the Energy Community.

Key words: energy policy, energy efficiency, renewable energy, Energy community, innovative transformation, EU integration.

УДК 332.14:339.9

Калашник М. В.

Черкаський державний технологічний університет

МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Досліджено концептуальні підходи до розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону. Систематизовано зарубіжний досвід особливостей регіонального розвитку розвинених країн світу. Проаналізовано сучасний стан розвитку регіонів України. Сформульовано механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, регіон, механізм, конкурентоспроможність, інновації, інвестиції, інформація.

Постановка проблеми. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності країни та регіону є важливим завданням розвитку кожної країни. Це дозволяє підвищити конкурентоспроможність економіки, стимулювати розвиток національного виробництва, ефективніше використовувати економічний потенціал країни та збільшити добробут населення. Кожна країна визначає свої важелі впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності, вони залежать від стану розвитку економіки та наявних передумов до соціально-економічного зростання. Ці важелі формують основи управління регіональним розвитком з метою розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону. Розробка

механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України є важливою умовою подальшого розвитку регіонів України, що створить умови для економічного зростання та підвищення рівня життя населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню зовнішньоекономічної діяльності країни та регіонів присвячені праці П. Беленького, О. Гребельника, М. Долишнього, А. Мазаракі, Н. Мікули, В. Юхименко та інших [1-4]. У цих дослідженнях розкриті загальні основи зовнішньоекономічної діяльності регіонів, особливості співпраці регіонів України з різними країнами, специфіка міжрегіонального та транскордонного

співробітництва, проблематика забезпечення конкурентоспроможності регіонів України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте в сучасних умовах розвитку важливого значення набуває розробка практичних підходів до стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Одним з таких практичних підходів є реалізація механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України.

Мета статті. Основною метою статті є формулювання механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Завданнями статті є дослідження концептуальних підходів до розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону, систематизація зарубіжного досвіду особливостей регіонального розвитку розвинених країн світу, аналіз сучасного стану розвитку регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Для України впровадження механізму управління регіональним розвитком з метою розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону є важливим завданням сучасного етапу економічного розвитку. Це викликано зростанням актуалізації зовнішньоекономічної діяльності, необхідністю участі у міжнародному поділі праці та поглибленням спеціалізації країни на зовнішньому ринку. Але з метою більш повноцінного розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону повинні бути враховані сучасні тенденції економічного розвитку країни та регіону та результати всебічного аналізу розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону в сучасних умовах світового розвитку.

Основою концептуального підходу до розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону має бути орієнтація на розвиток та поглиблення спеціалізації на основі особливостей розвитку регіону, формування експортно-імпоротної моделі регіону та розробка на її основі зовнішньоекономічної стратегії регіону, забезпечення інноваційного підходу до процесу виробництва та створення інноваційної продукції, визначення конкурентних переваг регіону та їх активне використання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, активне впровадження інформаційних технологій, залучення інвестиційних ресурсів з метою розвитку економіки регіону.

Крім цього, не слід забувати про особливе місце регіонального підходу, що доповнює все вищезазначене, локалізацію виробництва регіонів на основі спеціалізації підприємств, ефективного управління та кваліфікованого персоналу, розвиток інноваційного потенціалу регіону на основі ланки виробництва – науково-дослідні центри, захоплення регіональної підприємницької ініціативи та створення можливостей для розвитку регіональних кластерів.

Аналіз зарубіжного досвіду особливостей регіонального розвитку розвинених країн світу показує, що в основі регіонального розвитку та еволюції регіонів є спеціалізація регіону, процеси регіональної диверсифікації виробництва, державні та місцеві засоби регулювання розвитку, економічні цикли, всі ці процеси призводять до формування розвинених та депресивних регіонів. Сучасними тенденціями регіонального розвитку є конвергенція та дивергенція національних регіонів, децентралізація регіонального управління, інтеграція регіональних систем різних країн, багатогранність сучасних світових соціально-економічних процесів, посилення впливу міжнародних

тенденцій розвитку (особливо утворення ТНК). Результатом впливу сучасних тенденцій розвитку стало формування транскордонних регіонів, інноваційних зон економічного зростання, світових регіонів.

Новітня парадигма регіонального розвитку трансформується від розуміння регіону як внутрішнього національного утворення до усвідомлення регіону як інтернаціональної форми. Основними орієнтирами сучасного регіонального розвитку є подолання диференціації регіонального розвитку у межах країни, стимулювання регіонального розвитку в сучасних умовах господарювання, вирішення гострих соціальних та економічних проблем регіону, подолання депресивності окремих регіонів. Досягнення цих орієнтирів відбувається за допомогою розробки та реалізації різноманітних програм на національному та міжнародному рівнях, розвитку співпраці з національними та міжнародними фінансовими та комерційними інститутами, активного впровадження конкурентної моделі регіонального розвитку як на національному, так і на міжнародному рівнях [5].

Зазначений концептуальний підхід має бути впроваджений з врахуванням оцінки сучасного стану розвитку регіонів України. Ґрунтовний та всебічний аналіз розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів України виявив наступні особливості: високу залежність зовнішньоекономічної діяльності регіону від загального стану світової економіки, тривале відновлення зовнішньоекономічної діяльності регіону від впливу економічних криз, переважання торгівлі товарами над торгівлею послугами, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі. В цілому зовнішньоекономічна діяльність регіонів України потребує значної активізації та збільшення залучення регіонів у процеси світової торгівлі з одночасним вдосконаленням загальної структури торгівлі товарів та послуг, поліпшенням інвестиційного клімату задля залучення інвестицій та створення умов для покращення інноваційного забезпечення регіонів.

Зазначений концептуальний підхід має бути впроваджений з врахуванням оцінки сучасного стану розвитку регіонів України. Ґрунтовний та всебічний аналіз розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів України виявив наступні особливості: високу залежність зовнішньоекономічної діяльності регіону від загального стану світової економіки, тривале відновлення зовнішньоекономічної діяльності регіону від впливу економічних криз, переважання торгівлі товарами над торгівлею послугами, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами. Найбільш активними регіонами у зовнішньоекономічній діяльності є Дніпропетровська, Донецька, Одеська, Київська, Луганська, Запорізька, Полтавська області та м. Київ, низька активність участі у зовнішньоекономічній діяльності спостерігається у Кіровоградській, Чернівецькій, Тернопільській, Херсонській областях та м. Севастополі. В цілому зовнішньоекономічна діяльність регіонів України потребує значної активізації та збільшення залучення регіонів у процеси світової торгівлі з одночасним вдосконаленням загальної структури торгівлі товарів та послуг, поліпшенням інвестиційного клімату задля залучення інвестицій та створення умов для покращення інноваційного забезпечення регіонів [6].

В регіонах України також відмічено значні асиметрії соціально-економічного розвитку. Такий висновок зроблено на основі аналізу індексу сталого розвитку регіонів України, індексу кон-

курентоспроможності регіонів України та індексу регіонального людського розвитку. Високі значення всіх трьох індексів зафіксовано у Харківській, Львівській, Чернівецькій, Київській областях та АР Крим, двох (індексу сталого розвитку та регіонального людського розвитку) – у Полтавській та Черкаській, (індексів сталого розвитку та конкурентоспроможності) – у Одеській області та м. Севастополі. Високі значення тільки індексу сталого розвитку відмічено у Хмельницькій, Рівненській та Вінницькій областях, тільки індексу конкурентоспроможності – у м. Києві, Донецькій, Дніпропетровській та Івано-Франківській областях, тільки індексу регіонального людського розвитку – у Закарпатській області. Звичайно, що основною причиною є різні умови розвитку, але прагнення до всебічного розвитку регіону є основною метою регіонального розвитку як такого. Зазначена ситуація ще більше актуалізує необхідність стимулювання зовнішньоекономічної діяльності регіонів України як засобу стимулювання та можливості подолання асиметрій [7; 8; 9].

Дія механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України спрямована на забезпечення синергетичного ефекту від використання природно-ресурсного, виробничого та експортного потенціалів регіону з метою розвитку зовнішньоекономічного комплексу регіону. Результатом дії даного механізму є активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону, позитивна економічна динаміка та підвищення соціальної добробуту населення. Активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону передбачає розбудову інфраструктури для здійснення зовнішньоекономічної діяльності регіону, покращення комунікацій та транспортних мереж, розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва, утворення вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку.

В загальному вигляді механізм – це сукупність управлінських заходів та сфер впливу, що в результаті комплексного застосування дозволяють розробляти та приймати обґрунтовані управлінські

рішення та забезпечувати їх ефективну реалізацію. Основною характеристикою механізму є його здатність як організаційного засобу об'єднувати основні елементи управління за допомогою спеціальних інструментів та забезпечувати прийняття та реалізацію управлінських рішень.

У межах даного дослідження механізм має забезпечувати необхідність ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю з врахуванням гео економічного стану регіону на основі розробленої концепції зовнішньоекономічної діяльності та з врахуванням впливу глобальних зрушень. Система дії механізму спрямована на комплексну та логічну послідовність заходів, що дозволяє підвищити ефективність здійснення зовнішньоекономічної діяльності регіону та його функціонування на зовнішніх ринках в умовах глобальних зрушень. Механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України як складне багаторівневе утворення та упорядкований процес взаємодії елементів має функціонувати на основі узгодженні цілей та інтересів всіх учасників ЗЕД, чіткому інформаційному на інтелектуальному забезпеченні ЗЕД та розвиненому інфраструктурному забезпеченні реалізації ЗЕД. Формування означеного механізму включає багаторівневий підхід, що передбачає органічне поєднання світогосподарського, національного, регіонального та підприємницького просторів, при цьому зовнішньоекономічна діяльність регіону виконує наскрізну функцію як форма взаємозв'язку всіх зазначених просторів.

В цілому механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України має наступний вигляд (рис. 1).

Відповідно до запропонованої схеми механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України включає наступні елементи.

Зовнішній контур механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України включає суб'єкти, рівні, сфери дії та аспекти.

Суб'єкти механізму відповідають за безпосередню реалізацію запропонованої системи управління щодо активізації ЗЕД регіонів України, поділяються на керуючі та керовані. Керуючі суб'єкти – це державні та місцеві органи управління, що здійснюють розробку та реалізацію політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності з метою ефективного використання економічного потенціалу регіоні (Верховна Рада України, Національний банк України, Державний валютний фонд України, Міністерство економіки України, Державна митна служба України, Антимонопольний комітет України, органи місцевого самоврядування). Керовані суб'єкти – суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у сфері зовнішньоекономічної діяльності (фізичні та юридичні особи, які мають постійне місцезнаходження на території України, які не мають постійного місцезнаходження на території України, але яким не заборонено здійснювати господарську діяльність на території України та інші суб'єкти господарювання, передбачені законодавством України).

Рівні механізму визначають специфіку управління та включають мікрорівень, мезорівень, макрорівень, мегарівень. Мікрорівень визначається стратегією та

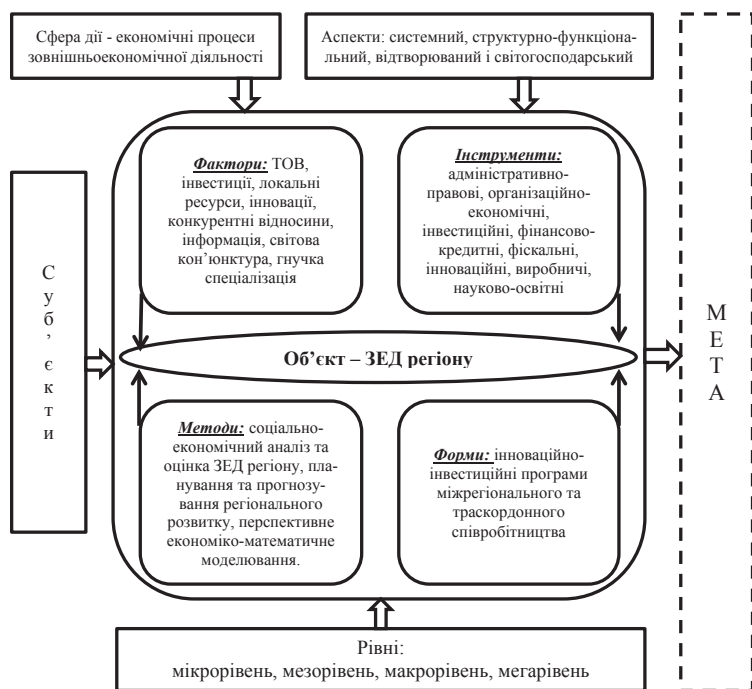

Рис. 1. Механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України

особливостями функціонування підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Мезорівень визначається участю регіону в управлінні та регулюванні зовнішньоекономічної діяльністю. Макрорівень визначає роль держави у розробці та реалізації основ зовнішньоекономічної діяльності країни. Мегарівень визначає особливості світової економічної системи та міжнародних інституцій у розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Сфера дії відображає економічні процеси зовнішньоекономічної діяльності на різних рівнях. Вони включають світові процеси (діяльність міжнародних інституцій, функціонування світових ринків), національні процеси (законодавче забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, регулювання зовнішньоекономічної діяльності, експорт та імпорт товарів та послуг), регіональні процеси (міжрегіональне і транскордонне співробітництво, функціонування регіональних ринків, розвиток регіональних інститутів) та виробничі процеси (розробка зовнішньоекономічної стратегії підприємства, здійснення маркетингових досліджень у процесі зовнішньоекономічної діяльності, здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства).

Аспекти механізму визначають складові комплексного підходу до зовнішньоекономічної діяльності. Системний аспект враховує специфіку підприємств як суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону. Структурно-функціональний аспект враховує роль регіону у координації, регулюванні та управлінні зовнішньоекономічною діяльністю. Відтворювальний аспект враховує особливу роль регіону як елемента національної економічної системи у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Світогосподарський аспект враховує специфіку світогосподарських економічних відносин на їх вплив на зовнішньоекономічну діяльність регіону.

Внутрішній контур механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України включає об'єкт, фактори, інструменти, методи та форми.

Об'єктом є зовнішньоекономічна діяльність регіону. Вона трактується як процес взаємодії суб'єктів регіону та іноземних суб'єктів господарської діяльності, що забезпечує підвищення продуктивності виробництва на основі ефективного використання ресурсів регіону в умовах інтернаціоналізації світогосподарських процесів.

До факторів віднесено територіальну організацію виробництва, інвестиції, локальні ресурси, інновації, конкурентні відносини, світову кон'юнктуру, гнучку спеціалізацію та інформацію.

Інструменти згруповані по основним напрямкам кожен з яких включає спеціальні заходи. Адміністративно-правові – удосконалення інституційних та правових основ ЗЕД регіону, стимулювання та підтримка розвитку ЗЕД регіону. Організаційно-економічні – розвиток інфраструктури ЗЕД регіону, стимулювання міжрегіонального і транскордонного співробітництва, сприяння розвитку регіональних кластерів. Інвестиційні – поліпшення інвестиційного клімату регіонів України, сприяння зростання зацікавленості бізнесу до участі в регіональних програмах ЗЕД. Фінансово-кредитні – стимулююча кредитна політика з метою розвитку ЗЕД регіону, децентралізація фінансових потоків. Фіскальні – вдосконалення податкової системи з метою заохочення ЗЕД регіону, створення сучас-

ної стимулюючої системи оподаткування міжрегіонального і транскордонного співробітництва. Інноваційні – розвиток інноваційного сектору економіки, що сприяє розвитку ЗЕД регіону з залученням вітчизняної та зарубіжної інноваційної бази. Виробничі – розвиток регіональних виробництв, сприяння підприємницькій ініціативі при відкритті власного бізнесу, розвиток ефективних виробничих відносин у процесі ЗЕД регіонів України. Науково-освітні – розвиток людського капіталу регіонів, сприяння підвищення якості освіти, підвищення рівня взаємозв'язку між науково-освітнім сектором та регіональним виробництвом.

До методів відносяться соціально-економічний аналіз та оцінка ЗЕД регіону, планування та прогнозування регіонального розвитку, перспективне економіко-математичне моделювання. Соціально-економічний аналіз та оцінка ЗЕД використовуються для визначення поточного стану соціально-економічного розвитку ЗЕД регіону, а також з метою проведення загальної оцінки як основи для планування та прогнозування регіонального розвитку. Прогнозування дозволяє на основі соціально-економічного аналізу та оцінки ЗЕД регіону здійснити прогноз регіонального розвитку з метою передбачення майбутніх позитивних та негативних тенденцій у зовнішньоекономічної діяльності. Планування дозволяє на основі соціально-економічного аналізу та оцінки ЗЕД регіону, а також з використанням результатів прогнозування, розробити план розвитку з метою загального корегування регіонального розвитку, що передбачає посилення позитивних тенденцій розвитку та нівелювання негативних. Перспективне економіко-математичне моделювання застосовується на базі соціально-економічного аналізу та оцінки ЗЕД регіону та використовується для розробки економіко-математичних моделей регіонального розвитку, що використовуються для планування та прогнозування розвитку ЗЕД регіону.

Формами є програми та проекти регіонального розвитку, що спрямовані на стимулювання участі регіонів України у зовнішньоекономічній діяльності. Вони мають бути інноваційного характеру, мати достатнє інвестиційне забезпечення та мати загальне спрямування на заохочення розвитку міжрегіонального і транскордонного співробітництва.

Взаємодія елементів зовнішнього та внутрішнього контурів мають забезпечувати досягнення мети зазначеного механізму – активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України.

Висновки і пропозиції. Таким чином, досліджені концептуальні підходи до зовнішньоекономічної діяльності регіонів України, узагальнений зарубіжний досвід розвинених країн світу, аналіз сучасного стану розвитку регіонів України дозволили сформувати механізм активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Запропонований механізм створений з метою практичної реалізації напрацьованих теоретичних положень у сфері зовнішньоекономічної діяльності регіонів України. Він відповідає сучасному етапу розвитку світової економіки та максимально пристосований до реалій регіонального розвитку України.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка на основі механізму активізації зовнішньоекономічної діяльності регіонів України стратегій та програм розвитку регіонів України та їх практична реалізація.

Список літератури:

1. Беленький П.Ю., Мікула Н.А. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні / П.Ю. Беленький, Н.А. Мікула // Регіональна економіка. – 2001. – № 3. – С. 61–74.
2. Мазаракі А.А., Юхименко В.В., Гребельник О.П. Зовнішньоекономічна політика України: європейський та російський вектор: Монографія / А.А. Мазаракі, В.В. Юхименко, О.П. Гребельник та ін. – К. : Київ. нац. торг.-еко. ун-т, 2005. – 280 с.
3. Манцуров І.Г. Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності України: Монографія / І.Г. Манцуров – К. : КНЕУ, 2006. – 392 с.
4. Регіональна політика: методологія, методи, практика / НАН України. Відп. ред. академік НАН України М.І. Долішній. – Львів, 2001. – 719 с.
5. Варналій З.С. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / З.С. Варналій – К. : НІСД, 2007. – 768 с.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Аналіз сталого розвитку регіонів України. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/services/ukraine-sd>.
8. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2013. Назустріч економічному зростанню та процвітання. Фонд ефективне управління [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.feg.org.ua/docs/FEG_report_2013_body_ukr_web.pdf.
9. Методика вимірювання регіонального людського розвитку. Національна академія наук України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.idss.org.ua>.

Калашник Н. В.

Черкаський державний технологічний університет

МЕХАНИЗМ АКТИВИЗАЦІИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ**Резюме**

Исследованы концептуальные подходы к развитию внешнеэкономической деятельности региона. Систематизирован зарубежный опыт особенностей регионального развития развитых стран мира. Проанализирован современный уровень развития регионов Украины. Сформулирован механизм активизации внешнеэкономической деятельности регионов Украины.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, регион, механизм, конкурентоспособность, инновации, инвестиции, информация.

Kalashnik M. V.

Cherkasy State Technological University

THE ARRANGEMENT OF BOOSTING FOREIGN ACTIVITY IN THE REGION UKRAINE**Summary**

The conceptual approach to the development of foreign economic activity of the region was researched. Features international experience of regional development in developed countries was systematized. The present state of development of the regions of Ukraine was analyzed. The arrangement boosting foreign economic activity in the regions of Ukraine was formulated.

Key words: foreign economic activity, region, gear, competitiveness, innovation, investment, information.

УДК 339.9

Кібальник Л. О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВПЛИВУ НА ГЕОЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Досліджено основні об'єктивні передумови формування глобальної системи впливу на гео економічні трансформації.

Ключові слова: інформатизація, транснаціоналізація, фінансова глобалізація, постіндустріальні країни, країни з індустріальною парадигмою, аграрно орієнтовані країни.

Постановка проблеми. Світова економіка характеризується такими динамічними змінами, як-от: поява нових факторів виробництва, виникнення особливих форм їх транснаціоналізації, формування нових суб'єктів міжнародних економічних зв'язків з новими функціями, зміна характеру міжнародного відтворювального про-

цесу, лібералізація економік більшості країн світу тощо. Як наслідок, зменшуються різного роду адміністративні, юридичні, економічні, технічні бар'єри, формуються більш уніфіковані правила і норми зовнішньоекономічної взаємодії. Трансформаційні процеси набувають настільки видозміненого характеру, що традиційний теоретич-